UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliæ Consultor, Coordinatus, Seu Omnes ...

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

16. An agasones, seu multiones possint cum bestiis, aut rhedis oneratis iter inchoare in diebus festis? Et an qui per duas horas laborant in diebus festis, excusentur à peccato mortali ratione ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-76429

Visual Library

obiter, & inf. in Reſ. 20. §. vlt.

Sanchez. in opuſculis *tom.* 2. *lib.* 5. *cap.* 2. *dub.* 18. *num.* 13. contrariam ſententiam veriorem exiſtimet, quia poteſt otioſitas vitari exercendo aliud opus bonum licitum: ideò, vt dixi, an hæc opinio ſit probabilis, tu cogita?

RESOL. XV.

An ſit peccatum mortale, ſi in omnibus feſtiuis diebus, quis exerceat, v. g. per mediam horam opus ſeruile?

Et explanatur, ſi aliquis ſingulis diebus feſtiuis laboret per ſpatium duarum horarum, non peccare mortaliter.

Et ſimiliter notatur non eſſe peccatum mortale, ſi quis efficiat, vt multi eodem die, vel diuerſis feſtiuis magna parte temporis laborent, ſi omnium labor vniatur, & ſinguli tantum modico tempore.

Et an ſi quis diſtinctis vicibus eademmet feſtiuo die ſeruilia exerceat, ita vt in ſingulis vicibus parum temporis inſumat, at totum tempus ſit notabile, peccet mortaliter?

Et an, qui Templorum parietes tapetibus, & aulæis ornant, poſſint hanc artem exercere in diebus feſtiuis ſine peccato mortali?

Et an puella laborans in diebus feſtiuis ad euitandum otium, excuſetur à peccato? Ex p. 3. tr. 5. & Miſc. 1. Reſ. 8.

Sup. hoc in tom. 8. tr 3. Reſ. 3. inter medium, & finem à verſ. Infertur tertio, vſque ad verſ. Et tandem.

§. 1. AFfirmatiuam docet Toletus *lib.* 4. *c.* 25. *n.* 1. & nouiſſimè Fagundez *præc.* 1. *lib.* 1. *c.* 17. *n.* 3. nam in opere ſeruili cùm ſit opus materiale, datur continuatio, & extenſio materiæ, licèt detur diſcontinuatio in ipſis diebus.

Sup. hoc ibidem & in eodem verſ.

2. Sed ſi hæc opinio eſſet vera, væ væ operariis; ideò negatiuam ſententiam affirmendam eſſe puto, quam docet Sanchez *in ſumma tom.* 1. *lib.* 1. *c.* 4. *n.* 12. vbi ſic ait. Si quis diſtinctis vicibus eademmet feſtiuo die ſeruilia exerceat, ita vt ſingulis vicibus parum temporis inſumat, ac totum tempus ſit notabile peccabit lethaliter. Secus ſi in diuerſis diebus, etiamſi habeat propoſitum ſingulis diebus paruo tempore laborandi. Ita ille. * Vnde ego puto, quòd ſi aliquis ſingulis diebus feſtis laboraret per ſpatium duarum horarum, non peccaret mortaliter, quia dictæ materiæ paruæ non continuantur, neque coaleſcunt in vnum; ſicut ſi in diebus diuerſis ieiunij parum quiſpiam ſingulis diebus comederet, etſi ſimul haberet propoſitum; ſic ſingulis illis diebus comedendo non peccaret, neque ieiunium frangeret.

* Sup. hoc inf. in §. vlt. huius Reſ. &c.

Sup. hoc in Reſ. not. 1. huius Reſ. & in eodé verſ.

3. Notandum eſt etiam cum Sanchez *vbi ſuprà* non eſſe ſimiliter peccatum mortale, ſi quis efficiat, vt multi eodem, vel diuerſis feſtis, magna temporis parte laborent, ſi omnium labor vniatur, & ſinguli tantùm modico tempore, quia illa modica ſingulorum tempora minimè vniuntur, & cuiuſlibet culpa non eſt niſi venialis. Ergo &c. Sed poſt hæc ſcripta inueni omnia ſupradicta docere cum Sanchez Martinum Bonacinam *tract. de legibus, diſp.* 5. *quæſt. vnic. punct.* 3. *num.* 3. *&* 4. vnde non eſt audiendus Fagundez, nam eius opinio eſſet laqueus omnium operariorum.

Sup. hoc in Reſ. præterita propè finem & inf. in Reſ. 20. §. vlt. & pro parte in Reſ. not. ſeq.

4. Notandum eſt etiam hîc obiter, quòd puella laborans in diebus feſtiuis ob euitandum otium, excuſatur ab Emanuele Sà *ver. feſtum, n.* 6. Ioanne de la Cruz *in direct. conſcien. part.* 1. *præc.* 3. *art.* 1. *dub.* 1. *concl.* 4. Villalobos *in manuali Confeſſar. c.* 22. *num.* 99. vbi etiam hæc verba aſſerit. [*Las obras ſeruiles que ſe pueden hazer ſecretamente, como coſer, &c. ſon licitas en fieſta, quando ſe hazen por limoſna.*] & idem docuit *in ſumma, tom.* 2. *tract.* 32. *dub.* 4. *num.* 10. vbi citat pro hac ſententia Angelum, Syluestrum, & D. Antoninum. Sed an probabiliter iudicent viri docti, nam aliqui hoc non admittunt, & quia de operibus ſeruilibus in diebus feſtiuis incidit ſermo, ponam hîc dubiolum, de quo ipſo die interrogatus fui.

5. An qui templorum parietes tapetibus, aulæis ornant, poſſent hanc artem exercere ſine peccato mortali in diebus feſtiuis? Reſpondeo (quidquid aſſerant Conradus *in reſp. part.* 2. *q.* 233. & alij) ita facientes non peccare mortaliter, etiamſi antecedentibus diebus talia ornamenta ponere poſſint, & ita docet Bonacina *de legibus, diſp.* 5. *q. vnica, punct.* 3. *n.* 3. citans Suarez, Caietanum, & Toletum quibus ego addo Fagundez *præc.* 2. *lib.* 1. *c.* 4. *n.* 4. cum aliis penes ipſum.

6. Nota etiam quod *in* 2. *part. tract.* 1. *miſcellan.* *. *reſol.* 36. cum Filliucio docui, quòd ſi aliquis in diebus feſtiuis laboret per ſpatium duarum horarum, non peccaret mortaliter. Et hanc ſententiam, præter Filliucium, tenet etiam ex eadem Societate Iacobus Granado *in part.* 2. *D. Thomæ, contr.* 6. *tract.* 2. *diſp.* 2. *ſect.* 6. *n.* 54.

RESOL. XVI.

An agaſones, ſeu muliones poſſint cum beſtijs, aut rhedis oneratis iter inchoare in diebus feſtiuis?

Et an qui per duas horas laborant in diebus feſtiuis, excuſentur à peccato mortali ratione paruitatis materiæ? Ex p. 2. tr. 15. & Miſc. 1. Reſ. 36.

§. 1. REſpondet Suarez *de Relig. tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 27. *num.* 3. diſtinguendo, nam ſi iter ante diem feſtum bona fide inchoatum eſt, cum his oneribus excuſatur continuatio, vel propter publicam vtilitatem, ad quam neceſſarium ſæpè eſt, vt ſine mora hæc tranſportatio rerum, & mercium fiat: vel certè propter vitandum graue nocumentum, quod paterentur dicti agaſones, ſeu muliones ſi cogerentur omnibus diebus feſtis quieſcere, quocumque iter agendo peruenirent. De inchoatione verò cum dictis rhedis, ſeu curribus, & beſtiis oneratis non eſt facilè admittenda conſuetudo quam Caiet. 2. 2. q. 122. *art.* 4. abuſum vocat; quia aduertit, quòd ſi illi muliones ducant mulos ſine oneribus, non eſt illicitum ita progredi, vel ab vno in alium locum transferre animalia in die feſto, quia id ſolum eſt iter facere, & non habet adiunctum opus ſeruile. Hoc etiam docet Regin. *tom.* 1. *lib.* 19. *cap.* 4. *num.* 50. & Franc. Galleti *in margarita caſ. conſ. verſ. feſtum.*

2. Sed ego puto, audita Miſſa, rarò in praxi dictos agaſones inchoando iter cum beſtiis oneratis, peccare mortaliter. Nam inchoatio talis itineris ideo eſt prohibita, quia habet adiunctam circumſtantiam, includentem opus ſeruile, & onera leuare, vel imponere; quod quidem de ſe ſeruile eſt. At dicti agaſones in his oneribus leuandis, vel imponendis tempus notabile non conſumunt; ergo ratione paruitatis materiæ, à peccato mortali excuſabuntur.

3 Quænam verò ſit paruitas materiæ excuſans à tali peccato, incertum eſt Azor. *p.* 3. *lib.* 1. *cap.* 27. *q.* 5. Bonac. *tract. de leg. diſp.* 5. *q. vnic. punct.* 3. *n.* 2. & Reginald. *in praxi, tom.* 2. *lib.* 16. *c.* 3. *n.* 53. putant ſpatium vnius horæ eſſe partem notabilem. Suarez *de Relig. tom.* 2. *cap.* 31. *num.* 2. putat hanc eſſe nimiam, & rigoroſam reſtrictionem, quia

reſpectu

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

reſpectu totius diei pars vigeſima quarta, non apparet nimia, nec multum impedire finem præcepti; qui eſt cultus Dei. Ergo, ſaluo ſemper meliori iudicio, eum qui per ſpatium duarum horarum, in diebus feſtiuis ſeruilia exerceret, ratione paruitatis materiæ, excuſarem à peccato mortali. Nam paruitas materiæ, excuſans è mortali, non abſolutè, & ſecundùm ſe, ſed reſpectiuè ad totam materiam præceptam, ſpectanda eſt, vt nota Sanchez *in ſum. lib. 1. cap. 4 n. 18.* At ſpatium duarum horarum, licèt conſideratum ſecundùm ſe, videatur tempus notabile, & magnum, non ita tamen videtur, reſpectiuè, & in ordine ad totam materiam præceptam vnius diei. Ergo, qui pèr duas horas laboraret, ratione paruitatis materiæ non peccabit.

Et poſt hæc ſcripta inueni etiam Filliuc. *in ſuis quæſt. mor. 2. tract. 27. cap. 11. n. 205.* docere hanc ſententiam.

RESOL. XVII.

An in diebus feſtiuis detur paruitas materiæ in ordine ad opera ſeruilia?

Et an vendere calceos, vel alia huiuſmodi diebus feſtiuis ſit materia grauis ad peccatum?

Et quid eſt dicendum, ſi res vendita eſſet magni momenti, & venditio aliqua ſolemnitate celebretur, etiam ſi breui tempore fiat, an ſit hoc peccatum mortale: quod à fortiori militat in quolibet actu indicij? Ex part. 5. tract. 5. Reſol. 6.

§. 1. RESpondeo affirmatiuè, & ad hoc dubium reſpondet Marchantius *in qq. paſtora. c. 3. q. 2.* vbi ſic ait. Quæres quantum temporis requiratur vt quis dicatur notabili tempore in die feſto, opus ſeruile exercuiſſe? Reſpondeo, alij dicunt, quatuor horas, alij verò duas. Ego vt minimum requirerem tres ad peccatum mortale, quia cenſeri debet pars notabilis diei: vnde aliqui tertiam, vel quartam diei partem requirunt. Ita ille. Sed ego alibi cum multis Doctoribus decreui hoc tempus non eſſe extendendum vltra duas horas. Imò Caſtrus Palaus *tom. 1. tract. 9. diſp. 2. punct. 3. n. 4.* putat ſi duabus horis labori incumbatur, materiam eſſe grauem, & peccatum mortale committi. Sed ſi dictum ſpatium non excedas, puto, vt dixi, non eſſe materiam grauem. Vnde Ioannes Henriquez *in comp. caſ. moral. c. 7. num. 4.* ſic ait. [*Trabajar dos horas en dia de fieſta es pecado venial por ſer poco el tiempo, però ſi paſſaſſe dos horas, ſera pecado mortal.*] Sic ille. Alij verò Doctores de hac materia differentes, ſunt Suarez *de Relig. tom. 1. lib. 2. de feſtis c. 31. n. 2.* Sanchez *in ſum. tom. 1. lib 1. c. 4. in opuſcul. tom. 2. lib. 5. c. 2. dub. 30. numer. 4.* Azorius *lib. 1. tom. 2. cap. 28. quæſt. 5.* Fagundez *pr. 1. lib. 1. c. 14. n. 2.* & alij penes ipſos.

2. Non deſinam tamen hîc adnotare, quòd in operibus forenſibus, & iudicialibus, quæ ſunt ſpeciali iure prohibita, materia grauis ſumenda eſt non ex quantitate temporis inſumpti, ſed ex qualitate operis. nam ſi res vendita eſſet magni momenti, & venditio ſolemnitate aliqua celebraretur, etiamſi breui tempore fieret, eſſet mortale, quod à fortiori militat in quolibet actu iudicij, ſiquidem negari non poteſt habere de ſe grauem deformitatem, quòd iudex afficiat actum irritum & nullum Si verò venditio minoris eſſet momenti, vt vendere calceos, vel alia huiuſmodi, iam conſuetudo obtinuit non eſſe graue peccatum, & ſæpè nullum, ob neceſſitatem vendentium, & ementium, neque enim iuſtum erat, vt vendentes merces denegarent agricolis, & aliis die feriato concurrentibus, quia ex tali denegatione graue damnum paterentur, & ita docet Caſtrus Palaus *vbi ſuprà n. 5.*

RESOL. XVIII.

An piſcatio, aucupatio, & venatio ſint licitæ in diebus feſtis?

Et an iter agere ſit opus ſeruile ſiue pedibus, ſiue equo fiat.

Et an ex conſuetudine viatores excuſentur à peccato?

Et notatur, quod non ſunt opera ſeruilia quædam agitationes corporis, quæ in ſaltationibus, choreis & tripudiis conſiſtunt, vnde talia opera ſunt licita in diebus feſtis non ratione conſuetudinis, ſed quia per ſe opera liberalia ſunt. Ex p. 4. tract. 4. & Miſc. Reſ. 222.

§. 1. PRima ſententia docet talia opera eſſe liberalia, ſi ob recreationem in duebus feſtiuis fiunt, eſſe verò ſeruilia, ſi ob lucrum, & quæſtum. Ita docet Angelus, Sylueſter, Roſella, Tabiena Armilla; & Piſanella; quos refet, Azorius *part. 2. lib. 1. c. 27. quæſt. 7.* & ideo *in c. licet, de feriis*, ex diſpenſatione conceditur piſcatio diebus feſtis.

2. Secunda ſententia aſſerit per ſe venationem, & piſcationem eſſe opus ſeruile; ſunt enim actiones ad vſum corporis, & ipſius vtilitatem pertinentes. Ita Suarez *de Religione tom. 1. lib. 2. de feſtis, cap. 28. num. 3.* Fagundez *de præcept. Eccleſ. lib. 1. cap. 11. num. 16.* verùm ratione conſuetudinis putat Suarez *num. 5.* Fagundez *num. 17.* licere venari; negant tamen de piſcatione adeſſe talem conſuetudinem, niſi ob vrgentem, & ſpecialem neceſſitatem ac proinde licita non eſt, iuxta *dict. cap. licet* Verùm, his non obſtantibus ex neotericis Iacobus Granado *in 2. 2. D. Thomæ contrat. 3. tract. 12. diſput. 4. ſect. 7. num. 65.* ex Nauarro, Medina, & Lopez docet, venationem ferarum non eſſe opus ſeruile, & prohibitum in die feſto; licèt fiat propter lucrum; & illam ſolam piſcationem eſſe opus ſeruile, quæ fit deferendo retia, remigando, & ſimilem laborem exercendo: Sed Filliucius *tom. 2. tract. 27. cap. 9. num. 172. & 173.* & in hoc dubio diſtinguit, & aſſerit, venationem, & piſcationem ob recreationem, quæ in induſtria poſita ſit, volucrum, & ſimilium accedit ad opus liberum, & non eſt prohibita in die feſto; ſecus autem dicendum eſt de venatione, & piſcatione ex officio, & quæ tota poſita ſit in corporis defatigatione.

3. Notandum eſt etiam hîc obiter Caietanum *in 2. 2. quæſt. 122. art. 4.* Sotum *de iuſtitia lib. 2. quæſt. 4. art. 4. §. Tertium genus*, & alios docere, quòd iter agere ſit opus ſeruile; conſuetudinem tamen excuſari viatores: ſed non eſſe opus ſeruile, ſiue pedibus, ſiue equo fiat, tradit Angelus *ver. feriæ num. 15.* Roſella *num. 26.* Azorius *part. 2. lib. 1. cap. 27. quæſt. 8.* Suarez *de Relig. tom. 1. lib. 2. de feſtis, cap. 27. num. 2.* & alii communiter; quia iter agere eſt de ſe actio naturalis conſiſtens in quadam corporis ſituatione, atque exercitatione, & ideo opus liberale, non ſernile eſt; tunc neque erunt opera ſeruilia quædam agitationes corporis, quæ in ſaltationibus, choreis, & tripudiis conſiſtunt; vnde talia opera ſunt licita in diebus feſtis, non ratione conſuetudinis, ſed quia per ſe opera liberalia ſunt.

RESOL. XIX.

An Magiſtri artis digladiatoriæ, vulgo dicti